

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏՈՒՄԼԻՐ

ՄԷՄԱԼԻԲԻ ՖԱՍ

Մատրիտ, 11 հոկտ.
Պուրա զազէթարընտան պազըլարընըն պէնանըն կէօրէ, պիրթազըմ Ալմանեա-լը զապիթան, Ֆաս մէմալիքի սէվաշիլի-նին բլանարընը շըգարմագտա իմիլէր:

ԻՐԱՆ

Թէհէրան, 9 Հոկտ.
Համառանտա Եհնուտինին պիրիսինի ա-թէլաէ եազանլար տէվլէթ թարաֆընտան մազարը միւնազաթ օլմուլար տըր:

ՖԱՐՍԱ

Բարիս, 12 հոկտ.
Բըրէնս տը կալ Հինաէ կիթմէք իւզրէ պուրաեա վասըլ օլտու:

ԻՍՐԱԵԼ

Սէն Սէպտեմբըր, 12 հոկտ.
Թօրա տիգիլէն Էրնանի վէ Գինէթալիա չէհիլէրի պու երեզմէն չօգ զէտէլէնտիլէր:

ԱՎՍՏՐԻԱ ՎԷ ՄԱԶԱՐԻՍԹԱՆ

Վիէննա, 12 հոկտ.
Բօլիթիլէ Գօրէնթօնտան զազէթասընըն եազտըլըն կէօրէ, իմիթաթօր Ֆըրանսա խօզէթ թարաֆընտան, Ալմանեա իմ-թէրաթօրուտն Միլանա ալիմէթի էսնա-սընտա գօնթ իւնիստի իրսալ օլունաճագ տըր:

— 0 —

• • • Խմբագիր,
Նը խնդրեմ որ շնորհ ընէք հետեւ-եալը հրատարակել Ձեր պատուական լրագրին մէջ:

ԼՍԱՐԱՆ

ԱՎԱՐԱՅԻՍՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Դուրմագառուի դուրսի

Ս. Յարուի. Եկզցյ. դպրոցը
Աւաջիկայ կիրակի օր (հոկտ. 5) սո-վորական դասախօսութիւններէն զատ ժամը 6 1/2 ին Մեծ. Գ. Խ. Պիւլպիւ-եան էֆէնտին պիտի ատենաբանէ զԸնկերութեանց ծագման և յառաջդի-մութեան վրայ:

Մուտի կը ծանուցուի ի գիտութիւն ամեն ազգայիններու որք կը փափա-քին սյապիսի օգտակար ատենախօ-սութեանց ունենդիր գտնուիլ:

Ի դիմաց Գործ. Ժողովոյ

Ղարազդատեան Ընկ.

Ատենապետ Ատենադպիր
Մ. Փորթուզալեան Վ. Փիթեան
1875 հոկտ. 3 Գում-գաբու

ԳԱՆԱԲԱՐԱՅԻՍՏԵԱՆ

Էսէ. Ում. 2 հոկտ. աշխատ գարանոր
Էսէ. Ում. 3 հոկտ. սաղաւ սըլտու 31
Էն երեքէք 34 32
Էն աշաղը 30 32
Սասթ 7 30 38

Իսթիլար. 1863 (Մութօն) 6 0/0 220
» 1865 (Մութօն) 6 0/0 220
» 1869 (Բիւնար) 6 0/0 180
» 1872 (Պօն տիւ Թըրէ-զօր) 9 0/0 Լիւրա սթէր. 53
» 1873 (Բիւնար) 6 0/0 175

Բուսիլի Շըմէնտըթի 3 0/0 86 42
Գօնս. Դուրս ըսգ օնթօնու փյւ. 0/0
Շըմէնտըթի » » Փայիլը 8
Բէթօր փյւ. 8
Հէվա. Լիլի փյւ. 4
Աշէլ. Փայիլի 0/0 14 0/0

— 0 —

ԱԳՍԻՈՆԱԼԱՐ ՖԻՍԱԹԸ

Գոյալ. Ժէնէրալ 6 0/0 Լիւր. Օսմ. 5
Ստիլթէ Ժէնէ. 6 0/0 Լիւր. Աթ. 5
Ստապալ պանգասը 6 0/0 5
Պանգ. գօնթօնալ 3 50
Ստիլթէ օթ օսմալ Լիւր. Աթէր —
Թարմիլայ 5 0/0 72
Լա Լիթօմ (ժառանգ) փյւ. 2 25
ԳԱՍՊԻՈ ՖԻՍԱԹԸ
Լիւրա սթէրին 409 10
Ֆրանկ 23 40

— 0 —

ԱԳՃԵԼԵՐԻՆ ԲԻՍԱՅԱԹԸ

Ինկիլիլ Լիւրա 409 25
Ֆրանսիկ ալթ ունու 87 30
Բօյ 88 40
Գրըմիլ ալթ ունու 51 20
Պէնազ մէհիլիլէ ֆարալը 402 22

Մէթալիք ֆարալը	405 30
Պագըր	434 20
Պէնաթ	405 20
Գարպօն գայիմէսի գարիք	6 82

ՏԱԽԻԼԻՑԻ

Մագամը սամիի ճէնապը վէքալէթիւնա-հլէն Փիլ 13 Թըրքինի էվլէլ սէնէ 75 Թա-րիթի իլէ Մօթարտա տէվլէթու Սէրվէր Բաշա հաղրէթիլիտէն մէվրուտ թէլէկ-րաֆնամէ տիր:

Շէվլէթ Բաշա հաղրէթիլիտէն ալտըղըմ պիր գըթա թահրերաթա նէզարէն, Բօրօվա նահլէսի քէօլլէրին-տէն օն եէտի քէօլ էհալիսի կէլիպ արզը ինգընտա իլլէտիքէրինտէն մէ-մուրար մարիֆէթի իլէ պիթէքրար քէօլլէրինէ եէրլէտիլիլի տիր:

Գուրայի մէզքիւրէ էհալիսի ուսա-թըն էն սէրքէլլէրինտէն օլտուղու հալ-տէ պու վէճէլէ տայիլէրի իթաաթա տախիլ օլմալարը իթիլիլըն նէվա-լինէ պիր մուգատտէմէյի իայր ատտ օլունապիլի:

(Տիկէր)

Շէվլէթ փաշա հաղրէթիլիտէն թըրէպիլնէն միւլապէլէթիլիլ իլէ վա-զը օլան մուղաֆէթիլիլէրինէ տա-լիթ Բակիւզա պաշ չէհալէտէրիլիլն-տէն ախը օլունան մալիւմաթը 25 իլ-լուլ սէնէ 91 Թարիլիլ իլէ միւլէրէ-լէն հուղուրը սամիի ճէնապը վէքա-լէթ Բէնահլէրինէ արզ իթմիլիտիմ: Միւլարիլէյհին պու տէֆա վազը օլան իպրընա կէօրէ, իքի պիլի միւ-թէնապուզ ասաթ մէհարէթէքարանէ վուգու պուլան պիր հարէքէթի աս-քէրիլէ սէմէրէսի իլէ Ղըրաբտէ վէ 0-հօթի ճիլարարընտա չէվիլիլիպ քիւլ-լիէն միւնհէզիմ վէ բէրիլան իսիլմիլ տիր: Պունուլ իւզէրինէ մէրգուլար մէյտանը մարիքտէ երիւլ ալթմիլ թէլէֆաթ պըրագտըլարը հալտէ Դա-րա տաղա ֆիրար իլլէտիլէր:

Բուսիա սէֆիրի քէպիրի Ժէնէրալ ինեաթիլէֆ հաղրէթիլիլին Պէօլիւք տէրէտէ օթուրուտու միւտաթէճէ թահրերաթը րէսմիլիլ ալմագ վէ վիլմէք իւզրէ Բուսիա գուլմանեա վաթօրարը տայիլմա Պէօլիւքտէրէ ա-չըզլարընտա սուրմագտա տըրլար:

Կէյէն Բաղար իթմէսի կիւնիլ Թահ-րէրաթը մէզքիւրէյի ալմագ իւզրէ կիտէն պիր սանտալ հէրնասըլա տէվ-րիլէրէ իլլինտէ օլանլար տէնիլէ տիւլ-միւլ իսէլէրտէ, իսիլէն սայու զայրէթ իւզէրինէ զուրթ արըլըպ վաթօրա սա-լիմէն կէօթիլիլիլիլ տիր:

— Բուսի հոկտեմբերին պիրինճի կիւնիլ վատէսի հուլուլ իտէն պիր միլ-եօն 700 պին լիւրալը իսթիլգրազըն Լօնտրա վէ Բարիս հիսսէտարանը իս-թիլգրազը մէզքիւրու թաղէլէմէք իս-թէմէտիքէրի Ղալաթատա պաղը մա-հէլլէրտէ սէօլլէնմէքտէ իսէ տէ, մէս-մուսթըրը կէօրէ պու պապտէ պիր թէսվիլէն վաթը օլունմագ իլլին մու-խապէրաթ օլունմագտա իմիլ Միմուլ իլլէրիլ քի իթիլիլազ իլլէնէճէյի քեաֆիլէթի թէտապիրի մալիլէսինտէ էզ հէր ճիհէթ Պանգը Օսմանին մէ-նաֆիլին լիլիլաէն գարար վէրմիլ տիր վէ Պանգա տալիլ թարաֆէյնտէն վուզ ու պուլաճագ իթիլիլիլազ իւզէրի-նէ տէվլէթի Ալիէնէ սաթըգանէ խըտ-մէթ իլլէնէճէք տիր:

(Լէվլէթ Հէրըտ)

— Թէլէկրաֆ վէ բօսթա նէզարէթի

մուսվիլիլիլնէ չէնտ կիւն ազ տէմթայ-երն գըլընան ֆիլթուլվէթու Ազիլ էֆէնտինին ինֆիսալիլէ եէրինէ րու-սումաթ մէհլիսի ազապընտան էսպագը իլլէթու իլլէթ էֆէնտի մուսվիլ թայիլն օլունմուլ տուր:

— Ալաֆրանկա հոկտեմբեր 11 Թա-րիլիլ իլէ վիլէննատան չէքիլէն պիր թէլէկրաֆտա, Բօլիլիլէ Գօրէսթօն-տանս նամ զազէթա տէվլէթի Ալիէնէ թարաֆընտան պու քէրէ իթիլիլազ գըլընան թէտապիրի մալիլէյի մուհա-ֆաղա իտէրէք, Պապը Ալի գուրօնլա-րն թէտիլեաթը իլլին պուլնտան պէօլ-լէ թէմիլնաթը գալիլիլէ իթա իլլէնէ-ճէյի վէ Բարիստէն հոկտեմբեր 12 Թա-րիլիլ կէլէն պիր թէլէկրաֆտա «տէվ-լէթի Ալիէնէն մուսվիլաթէն իթիլիլ-իլազ պուլուրտուղու թէտապիրի մալի-լիլէ Ալիէնէ թէպիլիլաթ իթմէմէնէ իթիլիլազ իթմիլլէր վէ ֆագաթ Ֆը-րանսանըն հէնուզ էֆէքարը մալիլմ օլմաթը օլտուղու» մ'ւնտէրիճ պու-լունմուլ տուր:

— Գարս վէ Պաթուլ թարաֆլարըն-տան իքի գըթա վաթօրը մախսուս իլէ տիւն ազաթ Տէրիսաաթէթէ կէլմիլ օլան 4 պին նէֆէր ասաքիրի րէտիլիլ Սիրքէնի իսկէլէսինէ չըգարըլարագ սաֆպէսթէյի սէլաթ օլտուղու հալտէ սէրասթը փաշա հաղրէթիլիլ պիլլաթ թէլէրիլ իլէ ճիւլէսինի մուլալէնէ պու-եուրմուլ վէ անտէն սօնրա ասաքիլի մէզքիւրէ էօնլէրինտէ մուլգիւր թէ-րէնիլմաազ օլտուղու հալտէ Տափուտ փաշա գըլլաթընա կէօնտէրիլիլ տիր:

Մէսմուլաթա նէզարէն, ասաքիրի մէզքիւրէ իքի կիւն սօնրա չըմէնտը-ֆէրլէ Լաիլիլէնէ վէ օրատան տալիլ Նիլ թարաֆլարընա սէվգ օլունաճագ իմիլ:

— Ստորաղամ հաղրէթիլիլ վէ մա-լիլէ նաղըրը տէվլէթու Եուսուֆ Բա-շա հաղրէթիլիլ վէ պաղը պանքէրլէր հազըր օլտուղու հալտէ մէվաթտը մա-լիլէ հագգընտա տիւնքի կիւն Մալի-լիլէ իսաղինէսինտէ ազտը մէզվէրէթ օլմուլ տուր:

— Գօլէրա իլլէթի Հալէպտէ էլան հիւլմիւնիլ իծրա իթմէքտէ օլտուղու վէ ալաֆրանկա հոկտեմբերին 4 ինտէն 9 ընա գատար 110 քիլիլ թուլուլալ 71 ի վէֆաթ իթմիլ վէ Ալիթագիւտա վէ սէվահիլտէ հիլ պիր չէյ գալմաթը-լը օլ թարաֆտան ալընան մէքթուպ մալիլնտէն անլալըլմը տըր:

— Ավօգաթ միւսիլ թարէն սատա-րէթուզմա ալօգաթըլըլընա թայիլն գըլընմիլ տըր:

— Հոկտեմբերին Յինճի կիւնիլ Պու-րէլ չէհրիտէն հալա պիրտէն պիրէ իսիլիլէրէք շիտտէթիլ սօղուգլար գու-հուրի իլէ ճիլար տաղարա քիւլլի-նէթիլ վաթ Դիւլմիլ վէ սօղուգլա-րն շիտտէթիլնտէն Մէմէքէթէյն է-հալիսինին էքսէրի խանէլէրինտէ սօ-պա եագման մէհպուր օլմուլ վէ քիւլ-լիլէթիլ կալ չըգան Մօնիլիլ չէհ-րինտէ պիր հարիլ գուհուր իլէ չէհրի մէզքիւր եանմըլ վէ միւհիլէրէք օլան ագարլարտան էքսէրի Մէմէքէթէյն գուլմանեալարը թարաֆընտան սի-կուրթալը օլտուղուտան պու երիւլ-տէն քիւլլիլէթիլ զարար վէ զիտան կէօրտիլլէրի Պուրէլէտէն եաղըր-եօր:

ԻԼԱՆԸ ՐԷՍՄԻ

Պանտրօլ թաղը իլլին լիւլումու օ-

լան գըրգ պէլ պին թօր էլվան քեա-ղըտըն թըրքինի էվլէլիլ րուլմինն սէ-քիլինճի կիւնիլնտէն իթիլաթէն մէհ-լիսի րուսումաթտա միւնազասալը պիլիլիլաթ մահը մէզքիւրուլն օթ ուղուլն-ճու րէնճէնպիհ կիւնիլ գարարը գա-թիսի վէրլէճէյինտէն իթաեէ թէա-հիւտ իտէճէքէրին չէրաթիլ լաղըմէ-սինի վէ նէ մըգտար թէմիլնաթ վէր-մէսիլ լաղըմ կէլէճէյինն անլաճագ իւզ-րէ շիտտիլտէն մէհլիսի մէզպուրէ միւ-րաճաթ իլլէմէլէրի:

291 Թըրքինի էվլէլ 1 վէ
292 րամազան 13

ԻԼԱՄԵԼԻ

Մէմալիլիլիլաթ, վէ ալիլիլուսուս իսթանպօլտա վէ միլլէթիլիլաթ, պաշ-լընա հիւլմ իթմէքտէ օլան իլլէթիլ-տէն, վէ ֆէնա իլլէթիլտէն պիրի տալիլ սըրաճա օլուպ, վէ պուլնուս ի-սէ էօնիլ ալընմաթնա տայիր, հիլ պիր թարաֆտան հիլ պիր զայրէթ կէօրինմէքտէ օլմաթըլընտան, տօգ-թօր ճէլալիլան էֆէնտինին օլ պապտէ գալմէ մալմաղըլա հիմմէթ իթմիլ օլտուղու շու աթիլաթէ պէնտի, քէ-մալիլ մէմուլիլիլաթ տէրէնէ միւսարա-աթ իտէրիլ:

Սըրաճա էօյլէ պիր իլլէթ տիր քի, հէման տէյպիլիլիլաթ քի, չօգ չօնուգ-լար իլլէ պէրապէր տօղմագտա, վէ չօ-ճուլլար իլլէ պէրապէր եաշմագտա, վէ պէրապէր էօլմէքտէ տիր, չիւնքի հէնուլ պիլտէ, նէ նիլալմիլտա գարը գօնալըգ պիլիլմիլ տիր, նէ տօղան չօնուղու, տօղտուղու կիւնտէն պաշ-լաեարագ սաղաթըպ հըֆիլ իթմէքիլ քի իլլիլ պիլիլմիլ տիր, նէ պիլիլաթ մէք-լիլ քիւլու պիլիլմիլ տիր, վէ նէ տէ հիլ պիր չէյ պիլմէգ օլտուղումուլ, վէ օթ կիլալ քէնտի քէնտիլիլաթ տիլիլաթ իսթիլմիլ տիր, չիւնքի նէ մէքթէպի-միլ վար տըր, նէ իլլիլմիլ վար տըր, վէ նէ տէ օլ խուսուսա զէրէճէ է-հէմիլիլիլաթ վիլիլմէքտէ տիր:

ԻՍԹԻԼ (-Իսթիլ-)

Այս անգամ, մեր բուն գրելիլըն սկսելէ առաջ, հարկ կը համարիմք քանի մը կարեւոր կէտերու վրայ խօ-սիլ:

Մանգուլմէի միջոցաւ ասկէ առաջ մեր հրատարակած երեք յօդուած-ներն, որ կը ճառէին ծիւրական և գաղղիական ախտերու և ոգեկից բու-պիլեապ ազդեցութեան վրայ, շա-տերու հաւանութեան ու գոհութեան արժանանալով հաճեցան ոմանք գրող և այլք բերանացի շնորհակալութիւն յայտնել մեզ, խնդրելով միանգամայն որ չարունակեմք մեր հրատարակու-թիւնները, խօսիմք հետզհետէ այն-պիսի ախտերու և հիւանդութեանց վրայ, որ ուսմիկ հասարակութեան մէջ չարազանց նախապաշարմաթ ճան-չուած են, և որոյ իւր դարման խել մ'անօգուտ դեղեր և անճոռնի զգու-շութիւններ կը պատուիրեն ինքնակու-ր ժիւղք, այլ կամ կին, որք և ոչ իսկ հիւանդութիւնը, թող թէ բնութիւնն ու տեսակը, ճանչելու և որոշելու կըր-թութիւն ունին:

Այս դիտողութեանց վրայ, որոյ կատարելագոյն համալիր եմք, կը յա-ւելումք նաև թէ գիտեմք այնպիսի-ներ, զժախտաբար թուով խիստ

չատ, որք, անձնական առողջապահական կանոններու և դարմաններու բոլորովին անտեղեկ, մաշեցուցիչ և կենսազրաւ կրից դէմ անգէն և անպաշտպան, յաճախ իրենց այդ անզգուշութիւններէն յառաջ եկած անբուժելի ախտերն աստուածառաք պատուհաս կը համարին, և անոնց դարմանն աղօթքով միայն կ'ապաստեն. խեղճ էակներ, որ ոչ միայն իրենց արբուն հասակն և կայտառ երիտասարդութիւնն զոչ կուտան տգիտաբար անխտ նախապաշարմանց, այլ որ աւելի չարագոյնն է՝ իրենց անպարտ սերունդն ալ նոյնպիսի չարաչար ախտերու ընդունակ և յաճախ իսկ ենթակայ կ'ընեն. կը տեսնեմք շատեր, որ մէկ կողմանէ բժշկականութեան օգտին բոլորովին անհաւատ բացարձակապէս կը մերժեն ամէն ինչ որ փորձուած, ճանչուած և օգտակար դատուած է գիտութեան առջև, և միւս կողմանէ տնական այնպիսի այլանդակ ու փեսական դարմաններու կ'ապաստին, որովք մինչև անգամ անձամբ անձին իրենց օրհասը կը փութացնեն յաճախ գիտեմք այնպիսի դեռահաս երիտասարդներ, որ գաղղիական կամ այլ այլ հիւժիշտ անտեղ մ'ախտացած, բայց իրենց միւս մօր կամ հօր խրատուցն անսալով՝ չեն դիմեր բժշկականութեան զօրեղ դարմաններուն, ուստի և թոյլ կուտան որ ախտն հիննայ իրենց վրայ և այս աշխարհս իրենց համար չարաղէտ տառապանաց և հեծութեանց վայր մը դառնայ. նոյն և աւելի չարն ըրած կ'ըլլան, եթէ, փոխանակ օրինաւոր բժշկացի դիմելու, ապրիս անդին սրճարաններու մէջ գեղերով բախտախնդիր շատխոսներու դիմեն և անոնցմէ դարման սպասեն: Այսպէս քանի՞ քանի երիտասարդներ գիտեմք, որոց համար այլ ևս կեանքը յաւիտենական վիշտ մը դարձած է, իրենց առողջութիւնն մշտնջենաւոր թշուառութեան փոխուած է, և դեռ կենաց դարունները չվայելած՝ գերեզմանին սեւ պտտիկերը նկարուած իրենց մտաց մէջ:

Գանի որ այս տխուր ճշմարտութիւններն առօրեայ դէպքեր են մեր աշաց առջև, միթէ ըստ ինքեան չը ջրուիր ունաց, մանաւանդ թէ բժշկացիսկ, այն կարծիքն՝ թէ հարկ չէ որ հասարակութիւնը բժշկական գիտելեաց տեղեկութիւն ունենայ, ըստ որում բժիշկ պիտի չըլլայ:

Այս կարծեաց անտեղութիւնն, ներուր մեզ ցոյց տալ, իւր մէջն է. վառն գիւթէ բժշկական և առողջարար գիտելեաց տեղեկութիւն ունեցողներուն ամէնքն ալ բժիշկ ըլլային, այս օրուան օրս Գերմանիոյ, Գաղղիոյ, Պելճիոյ և այլ լուսաւորեալ երկիրներու մէջ ամբողջ քաղաքներու բնակիչը բժիշկ պիտի կոչուէին. ո՛ր կը մնային ուրեմն բժիշկացիներու համար հարկ անհրաժեշտ եղած մեծամեծ սերտողութիւններն և տարիներով անդամազննական և այլ կրթութիւնքն: Բայց բժիշկ ըսելով ի՞նչ հակեցնել կուզեն. եթէ հասարակ բժշկաց պէս զայս դարմանելու բաւականութիւնը կ'իմանան, այդ՝ ինչպէս յայտնի է՝ անկարելի բան է. քանզի բժիշկ ըլլալու համար, լոկ առողջապահական կանոնաց վեր ի վերոյ ուսումն և այլ այնպիսի պարզ գիտողութիւնը բաւական չեն. մեծամեծ և հիմնական վարժութիւնը հարկաւոր են: Իսկ եթէ բժիշկ պիտի չըլլայ ըսելով՝ իւրաքանչիւր ուրուք անձնախնամ զգուշու-

թեանց վերաբերեալ առողջապահական կանոնաց տեղեկութիւնքն իսկ կ'ուզեն արգելուլ հասարակութեան, անխուսափելի ըլլալով կ'ըլլան կարծեմք: Լուսաւորեալ ազգաց մէջ առողջապահութեան վերաբերեալ հարկաւոր մտեանք կան հրատարակուած, և ամէնն ալ քիչ շատ հասարակութեան հասկանալի ոճով, որք առ հասարակ նախնական, երկրորդական և բարձրագոյն դպրոցաց մէջ կ'աւանդուին մատաղ սերունդեան. — երանի՜ թէ մեր ազգային դպրոցաց մէջ ալ 10-15 տարեկան պատանեաց ուրիշ նուազ կարևոր ուսումներ ապագամ ուսուցանելէ առաջ, առողջապահութեան դաստիարակ, որով ցանցառ պիտի ըլլային թուով այս օրուան օրս բթամիտ և անարիւն երիտասարդք, ազգային հանճարն ոգի և աշխոյժ պիտի զգենուր և գիտութեանց և արուեստից փառաւոր ասպարիզին մէջ մեր ազգն ալ պիտի յառաջադիմէր: Թող չափազանց չթուին մեր այս ըսածները. զի՝ ինչպէս կըսէ առածը՝ Առողջ միտք յառողջ մարմնի: — Բայց աստի, Գերմանիոյ, Գաղղիոյ, Պելճիոյ և այլ քաղաքակրթ երկիրներու մէջ, ինչպէս ուսումնական և պատմական՝ նոյնպէս առողջաբանական հրապարակային ուսումնալ կը տրուին հմուտ դաստիարակ ձեռք: Ասանցմէ յայտնի կը տեսնուի ուրեմն՝ թէ եւրոպական տէրութիւնք, անձին խնամոց վերաբերեալ կանոնաց ուսումն ոչ միայն չեն արգելուր հասարակութեան, այլ նաև, նոյն ուսումն աւանդելու համար, կառավարութեան ծախքովն յատուկ դասատուներ կը կարգեն, լսարաններ կը հաստատեն, այլ ովքն հանդերձ. ո՛ր թողութեմը հապա բժշկական և առողջապահական ազգի ազգի օրագիրներն և պարբերական թերթերն, որ թէ ոճով և թէ գնով մատչելի են քիչ շատ ամէն աստիճանի մարդոց:

Բայց թողով զայս ամենայն՝ կը հարցնեմք նոյն առարկութիւնն ընդդեմը՝ թէ ինչպէս կարելի է ուսմիկ հասարակութիւնը փաստակար սովորութիւններէ և ախտաբեր միութիւններէ ետ կեցնել, ինքնակոչ բժիշկներէ զգուշացնել, բժշկականութեան օգուտն ու զօրութիւնը ճանչցնել, վերջապէս չափաւոր կենաց վայելքները ցոյց տալ, առանց՝ ինչպէս կ'ըսեն՝ բժիշկական և առողջապահական գիտելեաց տեղեկութիւն ունենալով որ նոյն առարկութիւնն ընդդեմը բարհաճին պատասխանել մեր այս հարցմանց, կը դառնամք մեր առաջիկայ վերնադրին:

Կան այնպիսի ախտեր որ միայն ժամանակաւոր (էփէմէրալ) պայմանաւ տեղի կ'ունենան երկրի մը մէջ, ինչպէս գօլէրան, թիֆոն ևն. բայց կան այնպիսիներ ալ որ մարդկային ազգին մշտնջենաւոր տխուր ընկերներ են, ինչպէս գաղղիական ախտը, խոլը ևն: Ուստի և այսպիսի ախտերու դէմ առողջապահական խնամոց տեղեկութեան նման աւելի՜ պէտք ունիմք:

Ինչ է խոլը (cholera) — խուլի դժբերեալ ազգեցութեանն ընդունակեղող կազմութիւն մը՝ ոչ թէ միայն նոյն ախտին ենթակայ ըլլալու յարմարութիւնն ունի, այլ ընդհանուր կերպիւ այնպիսի կազմութիւն մը, գործարանաց անդամազննական մասնաւոր տեղեկութիւն մը կը կրելով ի թէն, ընդունակ է երկարատեւ ու դժուարաբոյժ ախտերու, յորոց մին է խոլը: Սխալ է այն կարծիքը՝ թէ խուլի յարմար

կազմութեան ունեցողին արեանը մէջ մասնաւոր նիւթ մը կայ, և թէ այս ախտէն յառաջ եկած վերքն իւր մէջ ունի խուլի յատուկ հիւսք մը, կամ իրեն (վերքին) յատուկ պատճառ մը. այս կարծիքը բոլորովին անհիմն է, ոչ արեանը մէջ և ոչ ալ վերքին մէջ չկայ այնպիսի նիւթ որ յատուկ ըլլայ միմիայն խուլի ընդունակ կազմութեան համար: Այլ ընդհակառակն խուլի ենթակայ եղողի մը վերքը լոկ պարզ բորբոքումէ յառաջ կուգայ ըստ ամենայնի այնպէս՝ ինչպէս նոյն ախտին ընդունակ չեղող անձին վրայ գիպուածով պատահած վերք մը. ուրեմն թէ խուլութիւն մը վերքը միայն ֆիզիկական կրնայ որոշուիլ ուրիշ պարզ վերքերէ, այսինքն տեղականութեամբ, դժուարաբուժութեամբ ևն. սորա ալ պատճառը ուրիշ բան չէ. բայց միայն ինչպէս ըսինք վերք՝ նոյն ընդունակութիւնն ունեցող կազմութեան մ'անդամազննական մասնաւոր տկարութիւնը, որով յարմար է ի ծնէ ամէն դժուարաբուժելի և տեղական ախտերու:

Խուլութիւն մը գործարանացը մէջ և ոչ մէկ անդամական բշկալ մը (սէլիւլ) կարող կ'ըլլայ ազատ մնալ այն դժբերութիւններէ որոնք անհրաժեշտ ազգեցութեանն են. աւելն գործարան, ինչ տեսակ ալ ըլլայ իւր հիւսքը, կարծր թէ փափուկ, պիտի տուժէ վերջապէս իւր առողջութիւնը և թարախալից պիտի ըլլայ: Մորթին կողմերը, այսինքն վիզը, դէմքը, ականջները, քիթը ևն. անթիւ տեսակ վերքերով կրնան ծածկուիլ, որք թէ՛ խորութեամբ թէ՛ լայնութեամբ ընդարձակուելով և թարախալից ըլլալով՝ ահարկու և պիտի ախտաբան մը կուտան խղճալի արարածին. և երկարատեւ այսպէս թարախալից մնալէն յետոյ, գոգցես յագեցնելով իրենց կատաղի և անզուսպ կամքը, կը կորսուին կ'անհետին՝ կալմազայն խոլոր և զգուշելի սպիներ թողով իրենց տեղ, իբրեւ դիմակ մը յաւիտենական և խաթարիչ վայելչութեան ողորմելոյն դիմացը վրայ: Աւշային երակներն և իրենց միաւորութեամբ կազմուած գընդիկները կ'ուռնին, և այսպէս երկարատեւ ուսած մնալէ վերջը, կ'ըլլան թարախալից. այս զազիր վիճակին մէջ ալ երկար ժամանակ տեղէն ետքը, կ'անհետանան՝ կարմրագոյն խոլոր ըսպիներ ձգելով իրենց տեղ: Ոսկրներն իրենց կարծրութեամբն հանդերձ չեն կարող դիմադրել խուլի մաշիչ ազդեցութեան. կը կակղին, կ'ուռնին, անհեղեղ ձևեր կ'առնուեն, անտանելի ցաւեր կը պատճառեն, վերջապէս թարախալից ըլլալով կը բաժնուին կ'օտարանան մարմնէն: Ոսկրները բնական վիճակին մէջ ծածկող մաշկներն ալ ունեցնելով պէս կ'ուռնին և թարախալից ըլլալով կ'սպասին կ'անհետանան: Բայց իոյնն այս չափով ալ զոչ չըլլալով կ'սկսի իւր կործանիչ ազդեցութիւնը տարածել ամենեւն կարևոր գործարանաց վրայ ալ. աչքը կը կորսուի, ցընէ լուսնաշուք կարողութիւնը, ականջը՝ ըսելու կարողութիւնը, ուղեղը կամ ջրով կը լցուի և կամ ծիրաւ կան ախտի ենթակայ ըլլալով ամենափոքր հոնտի հատիկներու նման ունեցնելով կը ծածկուի, թոքերը ծիրաւ կան ախտով թարախալից կ'ըլլան, վերջապէս ստամոքսը, լեարդը, աղիքները ևն. մի և նոյն կերպիւ հարուածուելով՝ կենաց վերջալոյսը կը փութացնեն:

Խուլի ընդունակ կազմութիւնն, որ

ինչպէս ցոյց տուինք՝ ընդհանուր գործարանները կազմող անդամական տարերաց մի յատուկ տկարութիւնն, որով և որ և է չնչին ու աննշան պատճառաւ երկարատեւ հիւանդութեանց յարմարութիւնն է, կրնայ թէ՛ ստացական և թէ՛ ժառանգական ըլլալ: Ժառանգական կ'ըլլայ, երբ ծնողք խուլի ընդունակ կազմութիւն ունեցած ըլլան, և կամ արդէն իրենց գործարանաց միոյն մէջ կրնան անոր աղիտաբեր ազդեցութիւնը. կը պատահի երբեմն որ խուլութեան ծնողաց բոլոր զաւկներն ալ ենթակայ կ'ըլլան նոյն ախտին. երբեմն ալ մի քանին ազատ կը մնան, և միւս մին կամ երկուքը կը ժառանգեն իրենց ծնողաց ենթակայ եղած ախտին (խուլի ևն.) սերմը: Քիչ անգամ ալ կը պատահի որ, փոխանակ զաւկներին ժառանգութեամբ կառուակն անոնք ազատ կը մնան, և թոռներին կը ժառանգեն (1):

Բայց հարկ չէ միշտ խուլի ենթակայ գտնուիլ, սոյն ախտին ընդունակ կամ ենթակայ զաւակ արտադրելու համար, քանի որ ցոյց տուինք՝ թէ խոլի ուրիշ բան չէ, բայց միայն ընդհանուր անդամական տարերաց մի մասնաւոր տկարութիւնը. ուրեմն զարմանալի չէ, երբ որ և է պատճառաւ, զոր օրինակ գաղղիական ախտը, թոքացաւով, գիլուութեամբ, յաճախ մեծաւորութեամբ ոգելից ըմպելեաց անխոհեմ գործածութեամբ ևն. իրենց առողջութիւնը կորուսած ծնողք՝ խուլի ենթակայ զաւակ արտադրեն: Նաև եթէ ծնողք տարիքին առած կամ տարեօք իրարու անյարմար եղած ըլլան, նոյնպէս խուլի և ուրիշ շատ տեսակ ախտերու ընդունակ և մինչև իսկ ենթակայ զաւկներ կրնան արտադրել. բայց անկարելի է առ այժմ մեկնել թէ ինչ պատճառաւ առանձինն խուլութեանը մասնաւորապէս այնպիսի ամուսնոց զաւկն համար յաճախ է՝ որք իրարու մեծաւորացոյն ազգական եղած ըլլան:

Յաճախ ալ կը պատահի որ այս ախտը՝ ինչպէս ըսինք՝ ստացական ըլլող այսինքն տղայք վերջէն խուլի ենթակայ ըլլան, առանց ի ծնողաց պատճառմ'ունենալու. և այս կը պատահի, երբ շատ փանուի կամ թէ կարուլին, կամ արուեստական կաթնասնութեան դատապարտուին, և կամ անսնդարար կերակուրներով դարմանուին: Վերջապէս ապակիներու օդի մէջ տարելը, չբաւուրութիւնը, անդադոր՝ կերակուումէ զրկումը, նաև նստողական կեանքը, երկար մտատանջութիւններն ևն. կըրնան խուլի ենթակայ ընել մանաւանդ այնպիսիներն ոչ ի թնէ փափուկ կազմ, ունեցած ըլլան:

(1) Կրնայ պատահիլ նաև որ ծնողք, կատարելապէս առողջ ըլլալով հոնդ երձ, խուլի և ուրիշ շատ տեսակ հիւանդութեանց ընդունակ կամ ենթակայ զաւակ արտադրեն, կամ բոլորովին տկար ծնողք առողջ զաւկներ ծնան. այսպիսի երբեւոյթներ, որչափ ալ անմեկնելի բացառութիւններ համարուին, սակայն քանի որ առանց պատճառի արդիւնք տեղի չունենար բնութեան մէջ, ուստի բնականաբար սոյն օրինակ երևոյթներ ալ իրենց (նիւթական) պատճառն ունին, զոր տակուին ուսմունքն և կրթութիւնը կարող չեն եղած ի վեր բերել բնութեան ծոցէն:

ՄԱՆՈՒՊ ՂԱԶԷՍԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթատա Բէնճէնիյի-բազարնեստ
Նո. 41 իրախ (սանկնատա)

ԽԱՍԹԱԼԱՐ ԻԶԻՆ ՐԷԶՊԵՐԻ ԱՄԷԼԻԵԱԹԸ ԷՄՐԱԶԻԷ-ԹԱԿՍԻԷ ՕԼՈՒՆՄՈՒՇ ԻԼՍՃԼԱՐ

սակ/թէսինի վէ ֆէնասընը եարմըլար տըր .քի սըհհէթի ամմէ իշին հէր ան թէհլիթէլ տիրէր : իմոի հհալիյէ , էշ պու իլանըն զլիլիւտէ կէօսթ էրիվիշ օլան թիւհհարլարա միւրաճատթ իլէմէլէրինի թ ալօիէ իտէրիզ , չիւնքի միւմայիլէյհիւմ թիւհհարլար , տօզրուտան տօզրու Պըրանսըզ միւհիտտէրիլիտէն սաթժն ալմիշ օլտուզլարը մուալիհէլէրի սաթ մազտա տըրլար :

վազիկներն աղնոր վէ գաթրան սուհու եւրինի թու-
նապիւր: Իշ պու գաթրաւիւր, կ'ոյիւս խաթալ-
ըզ վէ վէրվի վէ կարի նէղիկնէ տիշար օրնշը ա-
տապարա թաթիկն օրնշուր: Պու թարթ խաթաթ-
ըզլարտա հքսիւրա պիւր նէվի հօթիւրիւք վարտը-
քի խաթաթանէ եօթար վէ ունուծմալ: Այնամարք
Ֆօշինէ զլիջողաւս շուրուպունու պիւր օր սու
զեհարուգ իշխախըրն ըաճաթճա ունու լուր:

սը վէ թէէսիր իթմէսի վէ իթինճի իչինտէ աֆիօն
պուլուն Լամասը վէ սինաապլրին զարարողդ օլմասը-
նա մէպնի տիլ :

ԵՆԵՐ ԷՅՈՒՆՇՈՒՆ ԽԱՍՈՒԱՐԳԱՐ — ՍԵՐՃԱՆԻ
ԹԱԹԵՆԱԿԱՐԱՐՈՒ ՅԷՏԱՊԻՏԻՆ ԻՆԴՆ ԳԱՅԵՆ ԳԵՐԵՐ
ՍԵՎԳԱՐՆԵՐ ԻՅՄԻՆ ՕՐԱՆ ԼԱԳՈՐԱՅԸՆ ԳԸՆԱԳՐԵՆԻՍ
ԳՈՒՎՈՐՆԵՐ ԻՆԴԻՆԻ ԻՐԱՃԱՐՈՒՆ ԻՆԴԻՆԵՐ ԱՐԻՆԵՐԻՍ
ՄՈՐ : ՄԱԳԱՆԵՆՔ ՕՐԵՆԻՄԱԳ ԱՆԵՐԻՅԵՐԻՄԵՆ ՄԻՆԵՐԻՍ Օ-
ՐԱՆ ԻՆ ՎՈՐ ԶԱԿԱԳ, ԲԱՐՍԻՆԻ ՆԵՐԻՄԻՄՈՐ ԳԵՏԱՊԻՏԻՆ-
ԱՐ ԹՅԱՐԱՓՈՐԵՆՈՆ ԹԱՆԿՈՆ ՕՐԵՆԻՄԻՄՈՐ ՎՈՐՈՐՈՐ ԿՈՐ-
ԱՆ, ԽԱՍՈՒԱՐՁՈՐՈՆ ԵՆԴՆ ԶՐԳՆՆԵՐ ԱՊՈՏԱՄԱՐԱՆ, ԳԱ-
ՆՓԻՄՈՂԱՃ, ՎԷ ԳՈՒՎՈՐՆԵՐ ՄԵՆ ԽՈՒՆԱՐՁ ԵՏԱՊԱՆ ՎԷ
ՆԵՆՈՐ Գ ԻՆՈՒԱՐՁՈՐՈՆ ԶՐԳՆՆԵՐ ԳԱՐԵՆԻՍԱՐ, ՎԷ ԿԻՆՃ
ԱՆՎՈՐԵՆԵՐ ՎԷ ՍԵՐԻՆԻՆԵՆ ԶՐԳՈՐԱՐ, ՎԷՆԱՊՈՐ, ՄԻՆԵՐԻՍ
ԻՆ ԻՅՄԻՄԱՐԵՆԻՍ ԳՅԱՊԻՏԻՆԻՆ ԻՆՍՏԻՏՈՐԱՐԱՆ ԱՅՇՈ-
ՆԻՔ ԽՐԱՄԱՆԵՐ ԻՅՄԻՄՆԵՐ ՄՈՐ :

ԶԱՅՅՑՆ ՄԻԶՈՋ, ՎԼԵԻՄ, ԳԵՄԻՆ ՍՆՄԻՍԷՐԸ
— Ի՞նչ գտա. խառնալըզլարա մ'աղծէ՛լա օրանար, Պրո-
թէ՛նդին Մօրինա աղալըզ ետալըզն ի՛նչեանէ պիտ գաջ
աջալըզ արմաղը տըրլար: Պալըզ ետալըզ ի՛նչինէ եա.
Լընըզ պոս պալըզ ետաղ տ.ր.քի Բօրիսին հէքիմի՛ն
աղալըզ մեկտըղ թ'առափընտուն թ'առին՝ օրունմուշ
առտ: Մի՛ջընր պալըզ ետաղ խալիլ տիր. պոս խա-
լիլի՛ն զինատէ հէ՛լ մինէ թ' վերի՛ն հէ՛լ պիտ չէ՛լ տիր-
վի՛լա իրաճառառ առթըլառ աղալըզ ետաղըրընտան չօ-
ղն, հէր ճին ետաղ գաղըրըզ տըր:

ԳԵՆԵՐԱԼԻԿ, ԳԱՆ ԶԱՆԾՆԵԹԻ, ԲԵՆԲԱՍԻՆԻՔ
— վախճան չէ իբրիկ հաղորդը, զայնիմ միզած հրքելքի բէ
կտնի զդրգարա վէ խառնի աղղուտն հէնի չքոքմը առտուն
արդ խնն ին ախտաւ տոր: Իլ պու հաղորա Բարխան հէ-
քիմիլը ազատն մէնսը թարաքմնտան թահսին օլուն-
մուշ տուշ: Իլ, պու խուտուտու նապարա օլի գալթի-
ալարաթ խառնիարա մէջքիւր հաղորաւ ճմնիքի
իթմէլի տիւրլի: Պունուտ յիւր չօգ հէլէլի վէ գալթ
ճննի օլունալունտան սալընմալը վէ շիշնիկ իւզ-
օլունալը: ՎԱՅ, նին իմզաւը պուրունտաւրիւս տրգալթ
օլունմալը:

ԳՕԼԵՐԱ ՆԵՎԻՏՆԵՆ ԻՍՍԼ — Պոռնա ևն աղւա
մուսնիքի, օտու նիթթիքի աղ պիամիթի ևնա՞մ
լինէլ տիբ — Գաղաթի պու իրանի իսթիմալի իւնճէ
զլուտզուտանա իւնթէլին հապ հաբքիմը պիամիթի
տաղա էլի տիբ : Չօճուգաթ պիլէ պուտու, թաթլը
օրմադը ինին չէլքէլնէ կիպ գուլասնապիլիթի տիբ :

ԶՉՃՈՒՎԼՈՐԵՆ՝ ՏԻՅ ԶԲԳՍՐԱՄԱՆԻՐՐ — Զօռուգ-
լարեն տիչ չըգարարարանա գօլալուց պմոգ վէ չ-
մուզլարեն քուրազմոս թուծմաոյ վէ զմէք սրապա-
լըրէ չօնիւն տալոց իշին Օսթիկի Մուրիկ թնապի
օրուան մուալիճէ սիւնոմ տլա մուալիճէ եօգ տըր .
մէջքիւր մուալիճէ) Զեֆուր րը 22 վէ եւամօրթանն
պէնազընաոս իսարլիթ տըր : իշ սրւ իլւճ տու վէ
նա էթ տուեա իշինէ գօնաթաղ իշիւր : շէր պիւր
շիշէ իլէ պլրասլըր պլրիշ ուֆաղ , չօլշիւ վէրիւր
քի պրւուե իլէ նէ մոզ տար արլանաաղ սնալշըլըր :
Իշ պուե մուալիճէ Բարիսին հէքիւրիւ սղալշմեաաղ
թարապիլոնաոս թաշաին օրւանուլ տար :

ԿԻՒՃ ՀԱՅՐ ԻՌԻՄԵՔԼԻԲ (Պաշտպան, ստեղծարար) — Տրիբուն ԳԼԵՔՐԻՄ ԿՆՆ, խիստ էլ ԷՔԻ ճամ ձգտաւորն արդարեւն ճարտարան իր ինչ ասանէ ուր որ զարըը իրար ինչ զաղ ինչ հոթմաը, անիտէ ԹԵԼԵՔՐԻ ԿԵՐԵՔԼԻՐ :

ԵՒԻՐԵՔ ՍԵՒՐԻՃԻ ՄԱՆՍԻ ԻՃԷԼԵՐ — Պոռ մուսլի-
ճէլէրն ճիսր չազ օլուս, պուշարաւան էքսէրիսի օլ-
տէրէճն սէրթ տիր քի չօք տէֆա միտէ վէ պազըր-
ապազըր իյնիկ թէ թ տիրքր : Ելինտէ իլիմն թուզու-
պաշուեան րօժէնն թօզու : Բարխան հէքմիլը ա-
զ ամէմեար թարափըրաւան թ ահան օլունմուշ օլ-
ունգուռ հալուշ : պուռ մուտրիճն տիրէն էն ալէաւոր արուր
Պուշաւան պիր եւա եարը չիշէ սու իրիէ պիր չիշէ-
միր էրիթպիրիպիւրմէ անիտէ թաթըլ պիր լիմնու-
սու օլուր քի է՛լ պիր գաղաւթ օլմազ սըրքն միտ յի
թէ՛միլլեր :

Բովենին թողու գառապ թաղիւս խորվիշ իրաճ եղբար: շաթիթս շուրապ տախի թաճգըզ, օրսն մաճ տուր ին յուն թաղիւս խորվիշի րաճն ճաճէր րօտինաճ իրմն թուլու եղբարը: Իրաճ ճաճի, չի չեճին իր գրեթնաճ, ԲՈԺի ինճապս պալոճնմապսն մի ճեճին ճի պր ռաճունաճ տօրի րեճնի: Եղբար պիւր մեծեճիւր պալոճնմապսն տըզ դաճն ի թ մէ լի տար: Դրա մեծեճ միւճնիտաճն փապրիգապը մաթգա պր տար:

ԶԻՆԻՐԻԷՔ ՏԻՇԼԵՐԼ ԻՒԱՃ — ԻՒՐԻՆ խորհրդանշան
օլորապ թէ բժիկ պոռնիսուհ տիշ իւանը իսթ իմալիւն-
անն իլըր իկըմիշ օլ զաաորտ տիշ վէ աղըզ խաթա-
ւալ լարը վաոր տըր քի, պաւրաճալ աա չիւրիւք տիշ լի-
րիւն խաճորտ պիւրաթալ իլ միւնաալ իւր տիւրիւք:

Բարխիսն Հէրիմիր ազատ մնաոր արասրտան միւ-
սիւ Բէլքիէ Սիւրբաթ տը Գրինհոյ պուրազ
ճիտար ինաաւ Բէք պիւրիւք պիւր լըտուիթ իթաթը
տանն սոնոր քէնար իլրի սայէսինտէ տը աղըըընա
տախի պիւր իրաճ պուրմաետ չալըրա, տըլըլըի չիւ-
րիմուիս իքսէրիւ, օլ վաթթէ տէկին իճատ օլու-
տան տըլ իրաճարըն իսկ իրալինանէ իլլըրն կէլտի-
նին իճ պուրնուտ տս իկ պիւր / մէքէր իրաճարն
իլմին գայիտսինէ մուղայիր օլարազ տըը օլմարըր
պուրնմուշ տուր : Միւսիւ Բէլքիէ պիւրի գաթը
վէ տէկիւրի սուր օլարազ տըլ խէին իքի նէվ իրաճ
էարդու :

Օրոնթին Նելթի, Լուսնադ պիւ խառն ու
լուս, ըստ պիւ փորշա խաֆիքէ պոնտն իւղ-
բինան հէշիւիւր քի ոչ քաղութ տիշէրի գար հիւլի
պէտադախտորոք :

Ինքն ինչն ամէ իշն եւարտալը շտարտալ տիշ
Ինքն ինչն գոյվ ինքն ինչն, աղգալ ինչն պիտ
գոգո պէտր վէր ինչն ցիւրաւաւաւ գաւաւ գոգո եւտ տէֆ
իտիր: Պիր պարտաւ առ ինչն զնոտաւ պիր գաշ
տաւալ տէր ինչն պարտաւ առ ինչն պիր գոգո
ընտաւ իտիր: Ինչ պիր ինչն ինչն, պիր ինչն
տիշ իտաւալալալալ զնոտաւ տիր: Պառ իտաւալալ
իտաւ իտաւ իտալ վէ ինչն, պառաւալալ ինչն
իտաւալալալ իտաւալալ ինչն ինչն ինչն:

ՆԵՂԷ, ԵՐԱՍԻՐԻԻԲ, ԱՅՑԻՒ ՆԷՒԱԶԻԻ
 1820 թ. Երևանի մարզի Բնակչության համարների
 օպիտ ժամանակի, կիցիւ Նուռնուշադի կառավարի
 Էլիսեյ արքիեպիսկոպի միջոցով թույլատրւած արք. Պաւ-
 ժան արեւմտեան հէր թարգմանութեան չհասնիք քննա-
 իրենքիս ինքնագրով, ետեւ թարգմ. կիցիւ Երևանի օպիտ.

[illegible]

Եօդ արըտա կէսթ էրիւնն իւաճլար իւէ պիրլիքտէ Թաֆսիլլի պիր Թալի-
Ֆաթնամէ վէրիլիր :

Պու իրաճարժն սաթ բլաղը մահէլլ, Տէրիսաատէթ աէ կանծիւք պիղատւր-
ւրին վէ Բատապեան վէ ՏէլլաՅՍուտա էճղախանէլէրի տիր :